

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 336/2015-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. júna 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a maloletého [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Ivetou Kalinovou, Advokátska kancelária, Cukrová 14, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základných práv na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2, na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1, na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Trenčín z 5. februára 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P 96/2013 a postupom a uznesením Krajského súdu v Trenčíne z 24. apríla 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 19 CoP 35/2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a maloletého [REDACTED] o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júla 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ v 1. rade“) a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“, spolu ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených JUDr. Ivetou Kalinovou, Advokátska kancelária, Cukrová 14, Bratislava, vo veci namietaného porušenia ich základných práv na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2, na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1, na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) z 5. februára 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P 96/2013 a postupom a uznesením Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) z 24. apríla 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 19 CoP 35/2014.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi konania vo veci starostlivosti o maloletého sťažovateľa v 2. rade, ktoré je vedené pred okresným súdom pod sp. zn. 32 P/171/2009 od roku 2009 a podľa ich vyjadrenia nie je ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu právoplatne skončené. Maloletý sťažovateľ v 2. rade je na základe predbežného opatrenia ponechaný v starostlivosti jeho matky.

Sťažovateľ v 1. rade podal 6. mája 2013 okresnému súdu návrh na rozhodnutie súdu pri nezhode rodičov v podstatnej veci súvisiacej s výkonom rodičovských práv a povinností v zmysle ustanovenia § 35 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), a to aby *„súd rozhodol pri nezhode rodičov vo veci prípravy sťažovateľa v 2. na budúce povolanie*

o tom, do ktorej školy má byť dieťa zapísané“. Konanie je na okresnom súde vedené pod sp. zn. 34 P 96/2013 (ďalej len „namietané konanie“).

V priebehu namietaného konania sťažovateľ v 1. rade oslovil občianske združenie Rada pre práva dieťaťa – Slovenská republika (ďalej len „rada pre práva dieťaťa“) so žiadosťou o vstup tohto občianskeho združenia do namietaného konania, keďže bol toho názoru, že sú zo strany okresného súdu porušované práva maloletého sťažovateľa v 2. rade a kolízny opatrovník, ktorým je sťažovateľ v 2. rade v konaní zastúpený, nepresadzuje jeho práva dostatočne.

Okresný súd o návrhu na vstup rady pre práva dieťaťa ako vedľajšieho účastníka do namietaného konania rozhodol uznesením č. k. 34 P/96/2013-112 z 5. februára 2014 tak, že nepripustil jej vstup do konania. V uznesení okresný súd dôvodil relevantnou právnou úpravou [§ 93 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Občiansky súdny poriadok“)], ktorá podľa názoru okresného súdu nepripúšťa vedľajšie účastníctvo v nesporovom konaní, akým je aj vec sťažovateľov.

Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ v 1. rade odvolanie, v ktorom poukazoval na uznesenie krajského súdu v inom konaní v analogickej veci (rozhodnutie sp. zn. 6 CoP 7/2014 z 28. januára 2014), v ktorej krajský súd ako súd odvolací pripustil vstup rady pre práva dieťaťa ako vedľajšieho účastníka do konania. V podanom odvolaní sťažovateľ v 1. rade argumentoval tvrdením, že okresný súd zabránil maloletému sťažovateľovi byť vypočutý v konaní a že kolízny opatrovník neháji práva sťažovateľa v 2. rade dostatočne, a predovšetkým výkladom relevantného ustanovenia § 93 Občianskeho súdneho poriadku, ktoré podľa názoru sťažovateľa v 1. rade nezakazuje vedľajšie účastníctvo v nesporových konaniach.

Krajský súd podanému odvolaniu nevyhovел a prvostupňové rozhodnutie okresného súdu ako vecne správne potvrdil svojím uznesením sp. zn. 19 CoP 35/2014 z 24. apríla 2014.

Podľa sťažovateľov konajúce súdy svojimi rozhodnutiami a postupom, ktorý im predchádzal, porušili ich označené práva, keďže neumožnili maloletému sťažovateľovi v 2. rade uplatniť právo byť v konaní vypočutý a povedať slobodne svoj názor, pretože podľa ich názoru „*Pokiaľ by bol maloletý vypočutý a bol by zastúpený aj vedľajším účastníkom, ktorý by s náležitou starostlivosťou zastupoval jeho záujmy, mohol by maloletý vyjadriť svoj slobodný názor.*“.

Namietané porušenie svojich označených práv vidia sťažovatelia aj v skutočnosti vydania protichodného rozhodnutia v obdobnej veci, keď krajský súd iným rozhodnutím v analogickej veci (rozhodnutie sp. zn. 6 CoP 7/2014 z 28. januára 2014) pripustil vstup rady pre práva dieťaťa ako vedľajšieho účastníka do konania a v namietanom konaní uznesením sp. zn. 19 CoP 35/2014 z 24. apríla 2014 jej vstup ako vedľajšieho účastníka do konania nepripustil. Podľa názoru sťažovateľov vydal krajský súd nepreskúmateľné uznesenie, ktoré predstavuje pre sťažovateľov porušenie princípu právnej istoty.

Na základe uvedených argumentov sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd prijal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa 1. a sťažovateľa 2. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní 34P/96/2013 a Krajského súdu v Trenčíne v konaní 19CoP/35/2014 tým, že konajúce súdy neumožnili sťažovateľovi 2. uplatniť jeho právo byť v konaní vypočutý a povedať slobodne svoj slobodný názor, porušené bolo.

2. Základné právo sťažovateľa 1. a sťažovateľa 2. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní 19CoP/35/2014 tým, že vydal nepreskúmateľné uznesenie a takéto konanie súdu predstavuje právnu neistotu, porušené bolo.

3. Základné právo sťažovateľa 1. a sťažovateľa 2. na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa článku čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie rodinného života podľa článku 8 Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1 Ústavy SR a právo na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy SR, porušené bolo.

4. Uznesenie Krajského súd v Trenčíne, č. k. 39CoP/35/2014 zo dňa zo dňa 24.4.2014 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

5. Okresnému súdu Trenčín v konaní 34P/96/2013 a Krajskému súdu v Trenčíne v konaní 19CoP/35/2014 sa zakazuje pokračovať v porušovaní základného práva sťažovateľa I. a sťažovateľa 2. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6. ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

6. Sťažovateľovi 1. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 10.000,-€.

7. Sťažovateľovi 2. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 10.000,-€.

8. Sťažovateľom 1. a 2. sa priznáva náhrada trov právneho zastúpenia vo výške 284,08 € na účet advokátky JUDr. Ivety Kalinovej, Advokátska kancelária, Cukrová 14, 811 08 Bratislava.“

II.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde predbežne prerokoval, preskúmal, či obsahuje všeobecné a osobitné náležitosti predpísané zákonom o ústavnom súde (§ 20 a § 50) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd v 1. rade poznamenáva, že bez toho, aby sťažovateľov vyzýval na doplnenie sťažnosti, prostredníctvom obsahu jej odôvodnenia preklenul nedostatky petitu sťažnosti – jeho nedostatočnú špecifikáciu. Vychádzajúc z argumentácie obsiahnutej v odôvodnení sťažnosti ustálil ústavný súd predmet konania tak, že predmetom jeho prieskumu sa stali postup a uznesenia konajúcich súdov týkajúce sa otázky pripustenia vedľajšieho účasti rady pre práva dieťaťa v konaní podľa § 35 zákona o rodine, ktorá je z obsahu odôvodnenia sťažnosti jednoznačne identifikovateľná.

1. Vo vzťahu k časti sťažnosti týkajúcej sa namietaného postupu a uznesenia okresného súdu z 5. februára 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 34 P 96/2013 ústavný súd zistil prekážku, ktorá bráni jej prijatiu na ďalšie konanie, a to nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

System ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144

ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd vo vzťahu k námietkam týkajúcim sa označeného postupu a uznesenia okresného súdu konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu.

Občiansky súdny poriadok zakotvujúci inštitút odvolania poskytuje priestor na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybení konajúceho súdu potenciálne predstavujúcich zásahy do základných práv a slobôd, resp. ľudských práv garantovaných medzinárodnými zmluvami. Rozhodovanie o tomto opravnom prostriedku patrí vždy druhostupňovému súdu.

Sťažovatelia disponovali možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení prvostupňového súdu prostredníctvom podaného odvolania, ktorú sťažovateľ v 1. rade aj využil. Ochranu ich právam zaručeným ústavou a dohovorom bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť krajský súd. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľov uplatnené voči prvostupňovému uzneseniu a jemu predchádzajúcemu postupu. Ústavný súd preto rozhodol o odmietnutí tejto časti sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. Vo vzťahu k časti sťažnosti týkajúcej sa namietaného postupu a uznesenia krajského súdu z 24. apríla 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 19 CoP 35/2014 ústavný súd zistil, že je ju potrebné odmietnuť pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) potvrdzuje, že aplikovateľnosť čl. 6 dohovoru nie je automaticky spojená s akýmkoľvek vnútroštátnym súdnym konaním. Účelom čl. 6 dohovoru je zaistiť právo na spravodlivý proces v prvom

prípade tomu, koho civilné práva alebo záväzky sú nejakým spôsobom spochybnené, a v druhom prípade tomu, kto čelí trestnému obvineniu.

Jedným z používaných kritérií aplikovateľnosti čl. 6 dohovoru v civilnej časti je kritérium priameho vplyvu výsledku „sporu“ na právo alebo záväzok. V zmysle označeného kritéria k aplikovateľnosti čl. 6 dohovoru nepostačuje, ak má súvisiace konanie k civilnému právu alebo záväzku sťažovateľa len slabý vzťah alebo sú jeho dopady na ne iba vzdialené. Toto kritérium práve naopak vyžaduje, aby sa toto súvisiace konanie dotýkalo občianskeho práva alebo záväzku v tom zmysle, že je výsledok daného konania pre nich rozhodujúci (pozri rozhodnutie ESĽP Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgicku z 23. 6. 1981, č. 6878/75 a č. 7238/75).

Predmetom konania, v rámci ktorého konajúce súdy rozhodovali o otázke pripustenia vedľajšieho účastníka do konania, je výkon rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Otázka pripustenia vedľajšieho účasti občianskeho združenia sa v danom prípade merita veci (rodičovské práva a povinnosti), ktoré je v hre, dotýka okrajovo, pretože jeho výsledok nie je pre rozhodovanie o otázke výkonu rodičovských práv (výber školy maloletého sťažovateľa v 2. rade) rozhodujúci. Podmienka priameho vplyvu výsledku konania na práva alebo záväzky sťažovateľov tak nie je splnená.

Ústavný súd preto dospel k záveru, že medzi obsahom čl. 6 ods. 1 dohovoru a namietaným postupom a uznesením krajského súdu niet príčinnej súvislosti, ktorá by odôvodňovala ďalšie ústavno-súdne testovanie tohto postupu a uznesenia z pohľadu konformity s požiadavkami vyplývajúcimi z čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorý teda týmto uznesením porušený nebol.

Ústavný súd už viackrát vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyslovil názor, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy zákonodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97), a tak v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). Na základe uvedeného

možno vyvodiť absenciu relevantnej súvislosti aj medzi namietaným postupom a uznesením krajského súdu a základným právom zaručeným čl. 46 ods. 1 ústavy.

Konštatovanie o neaplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 46 ods. 1 ústavy vo veci sťažovateľov (rozhodovanie o pripustení vstupu vedľajšieho účastníka do konania) súčasne vylučuje možnosť sekundárneho porušenia sťažovateľmi označených práv hmotného charakteru zaručených čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 8 dohovoru namietaným postupom a uznesením krajského súdu z 24. apríla 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 19 CoP 35/2014.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené závery posúdil námietku sťažovateľov o porušení ich základných práv zaručených čl. 19 ods. 2 ústavy, čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy a práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 8 dohovoru postupom a uznesením krajského súdu z 24. apríla 2014 v konaní vedenom pod sp. zn. 19 CoP 35/2014 ako zjavne neopodstatnenú a sťažnosť v uvedenej časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

Vzhľadom na uvedené rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. júna 2015